

A.F. Tempelaar

Het MAB vóór 50 jaar

februari/maart 1938

Accountant E. van Dien geeft enkele impressies weer van zijn bezoek aan New York, waar hij de gast was van het American Institute of Accountants ter gelegenheid van het 50-jarig bestaan van deze organisatie. (Inmiddels is in het najaar van 1987 het eeuwfeest gevierd.)

Voor Van Dien was het zijn derde bezoek aan de vs (1904 St Louis, 1929 New York, beide voorgaande gevallen als vertegenwoordiger van ons land bij Internationale Accountantscongressen).

Van Dien vond het overweldigend: het feest werd gevierd met 'uitbundige degelijkheid'. Had men in 1926 tijdens het Internationale Accountantscongres te Amsterdam de grootste moeite voor ca. 300 deelnemers een diner te regelen - er moest onder toezicht van de brandweer een keuken in het Concertgebouw worden gebouwd bij gebreke aan een andere lokaliteit in Amsterdam, waar 300 personen konden 'middagmalen' - in Waldorf-Astoria was het diner van 1600 personen in 2 uren naar behoren afgeserveerd, waarna in 20 minuten dezelfde ruimte in een balzaal was veranderd. Aldus de enthousiaste Van Dien. Uit de openingsrede van Montgomery (de reus onder de groten) citeert Van Dien vervolgens enkele uitspraken. Montgomery eindigde met 'Let's fight for easily understood terms, let's fight weasel words (sluwigheden), let's fight bunk (inslappen) whenever and wherever it appears'.

Volgens Van Dien worden de meeste Europeanen, die voor het eerst een bezoek aan de vs brengen, getroffen door hetgeen daar beter schijnt dan in hun eigen land. Ze keren huiswaarts met het ernstige voornemen thuis toe te passen wat ze daar ginds hebben gezien. Ze voelen zich als hervormers en blijven dat gevoel gedurende enige tijd na hun terugkeer behouden, totdat ze begrijpen dat wat ginds mogelijk is, nog niet altijd hier kan worden toegepast. En ze vallen terug tot de gewoonten van hun eigen land. (Van Dien had geen last meer van hervormingsgedachten; hij was immers al voor de derde keer aan de andere kant van de oceaan). Naar mijn mening hebben wij - mijzelf inbegrepen - in de jaren zestig en zeventig wel eens te veel willen optreden in de vs als zendelingen van de goede boodschap van vervangingswaardeleer en volkomen controle.

Bij Koninklijk Besluit van 16 augustus 1937 werd het Ambtenarenbesluit Belastingdienst gewijzigd, waarbij onder meer de naam 'Accountantsdienst der directe Belastingen' werd gewijzigd in 'Rijksaccountantsdienst'. Naar

aanleiding hiervan geeft accountant W. N. de Blaey in het februari-nummer een korte uiteenzetting van de (onafhankelijke) plaats van deze dienst in de Administratie der Belastingen.

In het zelfde nummer bespreekt accountant J. J. M. H. Nijst in een uitvoerig artikel het onderwerp 'Fiscus en Levensverzekering'. De stof was te veel tijdgebonden om er 50 jaar later nader op in te gaan. Wel viel het op dat Nijst in het artikel de term 'in fiscalibus' gebruikt. Ein biszchen Lateinisch ziert den Menschen.

In het maartnummer bespreekt drs. J. A. Coltof de bankabiliteit van Amerikaans afbetalingspapier. Per 1 oktober 1937 had de Board of Governors van het Federal Reserve System afgekondigd, dat de door 'finance companies' afgegeven wissels tot herdisconto zijn toegelaten en door de Federal Reserve Banks als onderpand voor de kredietgeving mogen worden aanvaard. Hiermede werd de financiering van afbetalingstransacties in het raderwerk van de centrale financieringsinstellingen van de VS ingeschakeld. Met de opkomst van de auto had de afbetalingsfinanciering haar intrede in de VS gedaan. De FRB nam deze maatregel niet op grond van de mening dat de afbetalingsfinanciering, zoals deze werd toegepast, economisch gezond zou zijn, doch louter als gevolg van de wens van verruiming van de kredietpolitiek. De lage rentevoet in Amerika stimuleerde het geven van kredieten zeer sterk, terwijl de banken ter wille van het handhaven van de rentabiliteit genoodzaakt waren hun arbeidsterrein uit te breiden.

Kredietexpansie kan inflationistische tendensen oproepen. Om dat tegen te gaan had de Board in augustus 1936 het percentage van de verplichte reserve verhoogd. In mei en augustus 1937 volgden verdere verhogingen. Gevolg: verzilvering van fondsen door de banken, met als consequentie een te grote neerwaartse druk op de effectenbeurs. Die druk werd verminderd door de verruiming van bankabel papier, vooral door het aanvaarden van de door 'finance companies' afgegeven notes.

Meer dan 75% van het afbetalingspapier had betrekking op de aankoop van auto's. In 1936 betrof deze autofinanciering meer dan 4 mln. auto's, waarvan ca. 2,3 mln. gebruikte wagens. Vooral die tweedehands-markt nam de laatste jaren sterk toe.

Coltof geeft vervolgens voorbeelden van de felle concurrentiestrijd bij de 'finance companies'. De duur van de contracten voor de autofinanciering werd geleidelijk opgevoerd van elf maanden tot zelfs gevallen van twee jaar. Bovendien nam men steeds meer genoegen met een verlaging van de eerste aanbetaling (down payment) van 30% naar minder dan 25%. Bij inwisseling van een oude wagen voor een nieuwe liet men zelfs de down payment vervallen. Dit alles resulteerde in een dramatische toename van wanbetaling, met een onderpand dat veelal een lagere waarde had dan de resterende schuld. Coltof vreest dat de Board door de maatregel van 1937 het paard van Troye heeft binnen gehaald.

J. H. Textor bespreekt in een uitvoerig - over de maanden maart en april verdeeld - artikel het op 1 januari 1938 van kracht geworden Koninklijk

Besluit tot wijziging van de Comptabiliteits-voorschriften. Hij meent dat de berg een muis heeft gebaard.

(In het boek 'De Evolutie van het Heelal' - Nederlandse uitgave 1986 - meent de auteur Hubert Reeves, dat de geschiedenis van het heelal in grote lijnen de geschiedenis is van het grote wonder dat de berg een muis heeft gebaard). Maar Textor bedoelt de negatieve betekenis van de uitdrukking. In het historisch verslag van april 1938 hoop ik nog enkele opmerkingen over het artikel van Textor te maken.

Tenslotte nog een herinnering aan enkele leerboeken, welke wij destijds moesten gebruiken voor de studie (uit de rubriek 'Ingekomen boekwerken'):

A. A. D. Bouwhof en J. C. Lagerwerff: Handelsrekenen. Prijs: Ingehaaid f 4.25, gebonden f 4.75;

A. A. D. Bouwhof, J. C. Lagerwerff en J. H. A. Krediet: Boekhouden. Prijs: resp. f 3.25 en f 3.75;

P. Wijdenes en Dr. P. G. van de Vliet: Logarithmen- en rentetafels. Prijs: f 1.60;

J. van Zwijndrecht: Beknopte leer- en leesboek der economie. Prijs: f 1.90 en f 2.25;

W. Speerstra: Hoofdzaken uit de organisatie en techniek van den handel. Prijs: f 5.50 resp. f 5.90;

Mr. Dr. M. Spaander: Staathuishoudkunde. Prijs: f 6.50 resp. f 7.25;

Prof. Dr. N. J. Polak: Enige grondslagen voor de financiering der ondernemingen. Prijs: f 4.- resp. f 5.-;

J. E. Spinosa Cattela: Variabele kostenbudgetteering.